

Battle Creek, Mich. Յուլիս 30 1911

Իրենարպոյ խմբագրութիւն

“ Բազմավեկ, Համբուլի
Վենեճիկ

Իսկապէս հ գարտ ու երախտաւարտ կ'ըզ-
դամ աչն քանկագին հէկրոն համար, զորս
չէր խնայած ոտանադրներու յատկանկ
Ձեր Գունկիսի քիսին մէջ Բոտով զուր պատ-
ռաւոր չէրում մ'է որ կ'ընէր մեր վաճա-
ռաւած սարքերստաններու քաղած ձաւրայէն,
որոնց սկզբունքն է եղած տրամամարնէ ու գայ-
րեցնէ նորերը Դատ քիւ անգամ ետք ար-
ժանիք մը քաղոր կ'ունենայ քաղաքներու
Ձեր այդ անկողնակալ ասպնկտիկներ
լայկագունց վիճակնէ կը քոսի իմ նարեկի
քայլերուն առջեւ, որուն համար միշտ շնոր-
հաւարտ եմ Ձեզ՝:

Ձեր ԼԻԼԱ ՄԷԼԷՔԵՆՍ

ԿԻԵՎՈՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Ողջն սիրոյ, ո՞վ դու վըտակ դարաւոր,
Որ օրն է բուն օրոր կ'երգես,
Իւ պատգաւիկ մրտնջներով անսովոր՝
Մերթ կը վանես զազափարներս յոռտտե...
Գիտե՛ս, ո՞րչափ կ'անձկամ ըմպել զողորիկ երգը մէլա-
Որ ափերու մորճութիւնը կը շոյէ ինձ,
Խոտտունկերով վաղաքշական ու ծնը՞յշ,
Իւ զեւ պաշ մը կ'ազատագրէ
Անպարզեր վըշտերէ:

Երբ միայնակ ու անբարեառ,
Կը թափառիմ ցու ափերուց վըրայ դաւար,
Ընդդռնելով աշնան շիւղիկին հողմավար,
Դուն վանկերովդ ներկայանա՛լ:

1. Բազմավեկ միշտ պիտի քալայիք աշն անիւ տա-
ղանդները որոնք հանաքի կայծր կը ցոյցեն: Թնդիթիս
Որպտմութիւն համարին մէջ պիտի հրատարակենք Դե-
լէն հրաշակիւրտին, Արտոյտի թարգմանութիւնը, երբ-
տաւարդ գրողական որ մեծ տաղանդ կը ցոյցնէ միանգա-
մայե թարգմանական կատարեալ արուեստի մը:

ԽՄԲ.

Մտքիս առջև շարունակ
Մոռացումի շրջից առջ մը կը զընես:

Սակայն զիտե՛ս, արգեօք ինչէ՛ր ունիմ ես:
Որ միշտ հու զամ հեմէ կանաւ մարգերով վրայ,
Եւ կը սպասեմ որ վերացնես
Ձիս համերգիդ աղարուքիմարն հոգեհմայ:
Արգեօք զիտե՛ս, Ի՞նչ խորհուրդներ ամպամած՝
Երազներուս երկնքին մէջ կը սփռւին համատարած,
Խոյնի խուսի կը հաւային տնէշերուս վրայ կարտաակէզ,
Եւ սերերու բաժակին մէջ Վրիւրաղէզ՝
Ժաւորի շիթի կը լեզընն
Ահաւորքի անգըթուքիմար մ'անորէն:

Բայց դու վրտակ,
Մրմունջներովդ ցաղցրունակ՝
Հանոյք կ'ազգես հոծ բաղձերուս անշատակ,
Ու կը սերմն մալով, հրուսի՛լ,
Երբ աւանդներդ պար կը բռնեն
Արփիկան կայծերու հետ զեղատուօնի,
Եւ համարյոք պահերու մէջ, յուլորէն,
Կը թաւալին ու կը կայծեն լանջիկ վըրայ,
Ու զեփիւտն ալ զդուել կու գայ
Ոչբաւազկեալ ցու իրանըդ իրերգիայ:

Մէ, թիւրքու դուն լին զիտեր,
Թէ բազմազան ունիմ հոգեր.
Անոր համար, ո՞րչափ կ'անձկամ
Մերթ զեպի քեզ ուղղել ցայէնս ուղկերոյս,
Եւ ըզմայլել Վրիւրաղէզիդ առջն սնորուս,
Որ կը մարին ամեն անգամ,
Յիշեցնելով ասուպի կեանքը վաղանց:

Բայց երանի որ դուն գիտես յորինել
Հոր աւանդներ, Նոր ժանեակներ զեղապանծ,
Ձորս կը պճնեն արեւին շառայլ շողերն ոսկեթել.
Իսկ եւ լուսնիմ յոսիք ոտանո,
Ու երբ, աւաղ, բաղդն ալ զանոնք զայ մարել՝
Հոգեկան մեծ տաղանդներու մէջ վըհատ,
Ինձ կը ընդայ լըռել, խոկալ,
Ա՛լ չըմտուել նոր երկնքին լուսափայլ,
Եւ լոկ հակել արեւս մոխիր աւերներուն,
Ու այսպէս,
Որն իրուն,
Պատարագուիլ զմէ հրայրբով մ'աննրկուն,
Ձարշարանքի իրիկ զմբաղղ ողջակէզ:

Գիտեմ դուն ալ մերթ կը տիրես,
Երբ զիշերն մըթութեան մէջ.
Ջրանիւք հառաչելով,
Կու զայ պատուել լանջըդ վրդով,
Եւ ողբերգներ կու լայ անկեր...
Բայց գիտես որ առաւուսը լուստ կը հասնի.
Ու երբ ցոյցիք արփնի
Կու զան զարձիւլ արծաթ կուրքիդ մէջ լողանալ,
Եւ կը զգամ որ անոնք քեզի

Նորնոր ժոնրն կը բերեն:

Որովհետեւ ղեմքիդ վըրայ կ'արտայայտուի
Պայծառութիւն մ'անմըշայլ:

Սակայն ինձի իրերը մութ կը թռնին,
Երբէ՛ք չունիմ ես ըսփոփանքն առաւօտին...

Վայելքի հեշտ առաւօտը դիմ սրտիս

Ձըռըռաւ բոց, և իր լոյսով չըլողցուց զիս:

Բայց միշտ արփին կը սիրէ գրեզ

Եւ իր տարփոտ համբոյրներով հըրակէզ

Օրն ի բուն վրադ կը զուրգուբայ,

Ու հովիկն ալ սիրատուոր տըզու մը պէս

Փու իրանիդ մերկութեան հետ կը խաղայ...

Երեկոյին երբ սերականդ հեռանայ,

Գիշերներն ալ գոնէ լուսնի համբոյրն ունիս,

Որ մերթ ընդմէջ գալկութիւնն իմ ճակատիս:

Եւ թիւ յետոյ արշաւոյսն ալ կը հիբանայ,

Փեղ բերելու գմրուիտ, յակնիթ ու յասպիս:

Սակայն իրերն ինձի շատ մութ կը թռնին,

Աւագ, չունիմ ես ըսփոփանքն առաւօտին...

Որովհետեւ անընտոյգին մէջ տարուբեր՝

Իտէալներս կը խորտակուին,

Ու կը տանջեն զիս հոգեհիտ,

Փայցայումի տաղնապնեքով զմուարին:

Բայց դուն վըտակ,

Թե՛կ ներքին տառապանքիս անդիտակ՝

Երբէ՛ք զըւարթ, երբէ՛ք ուրախ:

Ու երբոր մերթ, վերացումի վայրկեաններու մէջ խաղաղ,

Գամ դեգերիւ ափերուդ վրայ,

Յոյժ պարտասած՝ կեանքի բեռն,

Ղուսն զիս զերծէ՝ տաղնապնեքս համարէն:

Եւ հիասացանչ թովուրթիւնով աղւոր լանջիդ շափուլայ՝

Գէթ զիս պահ մը ազատագրէ՝

Անպարտագիր թախիծներէ՝

Երբէ՛ք վըտակդ ակընվանի:

Յոյժ կը սիրեմ լըսել մըմունջդ՝ հոգիիս միշտ ընտանի:

ԼՈՅՍԻ ԵԱՐԱԻ

Այսօր ձեզի սիրոյ կոչ մը, պայծառ օրերն իմ մանկութեան.

Ձեզի քնարէս գուրգուրանքի երգեր պիտի ղրկեմ նորէն.

Ձեր յուշերէն զըւարթ կայծեր այսօր սրտիս մէջ կ'արթննան.

Ձեզի ժըպիտ և հիացում, հոգւոյս խորէն, հոգւոյս խորէն:

Եկէ՛ք, դարձեալ ինձի բերել գեղեցկութիւնն հին օրերու.

Բերկացուցէ՛ք զիս հոգերու սա ծանրատար պատմունանէն.

Անգամ մ'ալ զիս մանկացուցէ՛ք, ու ջամբեցէ՛ք կաթ կենսատու,

Եւ անցեալի անխառն յոյսերս անգամ մըն ալ թող զիս օրրեն:

Ա՛հ, ես նորէն կ'ուզեմ անցնիլ կեանքի դալար համբաներէն,

Կեանքի անփուշ ճամբաներէն, զոր մանկութիւնը կը զըծէ,

Գեղազըւարճ ուղիներէն, որոնք եղեմ կ'առաջնորդեն.

Այդ հարթ ու մորճ ճամբաներէն ճեմ մը առնել կեանք մը կ'արժէ:

*
* *

Այն օրը երբ դուք զիս մոռցաք, օտար հողմեր զիս քըշեցին.

Ձիս քըշեցին օտար հողմեր ղէպի դաշտը պայքարումի,

Ուր ցոյց տըւին տառապանքը՝ իրրեւ պայման սրտի կեանքին,

Գիտութեան ծառն ինձի համար երանութիւն երբէք չունի:

Հիմա միտքս սեւ ու տըխուր խորհուրդներով է արգաւանդ.

Ան բոյն մըն է աւերներու, ուր թախիծներ յար կ'ոգրերգեն.

Խորհրդի մրտայլ մենարան մը, մըտածումի մըթա՛ր արգանդ,
Որ քիչ անգամ կ'երփնեւրփնուի հաճոյքի պերճ գիսաւորէն:

Խորհրդի գիշեր, մտքի՛ գիշեր... գիշերներու մըթինն է ան.
Խաւարածոր երկինք մ'է ան իր ամպերով մրտայլամած.
Գիշեր մը որ աստղեր չունի, և ուր շանթեր միշտ կը գոռան.
Խորհրդի գիշերն հսկում մ'է, ան, խորհուրդներովն իր անթափանց:

Անցայ կեանքի շաւիղներէն, որոգայթող բաւիղներէն,
Ու տենդայոյզ տենչանքներու տանջանքներու վերածուեցան.
Անոր համար սրտիս ալքէն արեան հալքեր միշտ կը ժայթքեն.
Չըզիտեմ ե՛րբ պիտի հասնիմ նաւահանգիստն անդորրութեան:

Ծընորդներըս ոտքերուս տակ խորափիտ վիհ մը կը պեղեն.
Թեւեր կ'ուզեմ որ զիս տանին անդի եզրը խորխորատին.
Ահ, ուխտաւոր մ'եմ ես սիրոյ պիտի քալեմ միշտ այս ճամբէն.
Պիտի քալեմ, մինչև քայլերս զիս վայելքի դրախտը տանին:

Դեռ չեմ գիտեր թէ վազըրըս զիս դէպի ո՛ւր կ'առաջնորդեն.
Աւա՛ղ, բան մ'իսկ չը հասկըցայ թափառումս մինչև հիմա.
Պէտք է քալիլ սակայն յաւէտ, խոցուիլ կեանքի տատասկներէն.
Քալիլ պէտք է, քալե՛լ յաւէտ, մինչև որ նոր կեանք մ'այգանայ:

*
**

Բայց դուք օրերն իմ մանկութեան, ձեր լուսերանգ պատկերն, այսօր,
Կ'ազատագրէ զիս ներկայի արհաւիրական մըթութենէն.
Նորէ՛ն կը զգամ վառումն հոգւոյս, ձեր դիմութեան առջև հըզօր.
Ըզգացումներս գինով դարձած՝ ձեր յիշատակը կը տօնեն:

Օ՛ն, երգեցէ՛ք, զըւարթ օրեր, ծափ զարնեցէք դուք խնդութեան.
Այսօր դարձեալ, շուրջի իրերն հին օրերու կայթիռն ունին.
Ե՛ս ալ կ'ուզեմ մասնակցիլ ձեր խնջոյքներուն անընկալան.
Օ՛ն, ինձ տըւէ՛ք, ըմպեմ անյագ՝ զըւարճութեան հեշտ ըմպելին:

Թո՛ղ կեանք ծըծեմ բընութեան լի, առատահոյզ բոսինքներէն.
Վայելքներու թող հուրն ըմպեմ արփիներէ շրջեղափառ.
Թո՛ղ այնքան շուտ չըխաւարի հոգիիս ջահը լուսեղէն.
Հոգիիս ջահը լուսեղէն թող արփ մ'ըլլայ հըրայրամառ:

Օ՛ն հաճոյքներ, դափ զարնեցէ՛ք, հոգի տըւէք իմ յոյսերուն.
Թո՛ղ յարութիւն առնեն նորէն սէրերս իրենց գերեզմանէն.
Թո՛ղ մեղեդի մ'անդրերկրային շուրջս յօրինէ իր ալելուհի.
Եւ թող կեանքի թովչութիւններն ինձի անըոյթ ժամեր բերեն:

Գինովութեան պահէրու մէջ թող միւս կեանքի օրն այգանայ.
Արեւները զիս համբուրեն, ես ալ անոնց քուրմը ըլլամ.
Անոնց լոյսէն փունջեր շինեմ, անոնց բոցը սքնունդս ըլլայ,
Լոյսի ազատ հորիզոններ թող ինծի տան կեանք մը փարթամ:

1. Սոյնը թէն «Հայի Ճակատագրէն»իս մէջ տպուած, սակայն իսկապէս ան մասը կը կազմէ Մենուիեան Զայութիւններուն.
Ե. Մ.

Ս Ի Բ Ե Բ Գ

Hazelի

Հրպիւ կ'ուզեմ շրթունքներուդ սրուակին,
Ուր կը յորդի սիրոյ զինին փրփրաղէդ.
Եւ աչքերուդ հիւանդ նայուածքն ալ, զիտե՛ս,
Կը թարգմանէ ցանկութիւններդ ներքին:

Մուրացիկն եմ նայուածքներուդ շոյանքին.
Անոր համար երբ հրգեհուիմ ծարաւս,
Կը սպասեմ որ վայրկեան մը զիս փայտայես,
Շընորհներուդ պերճութիւնովը անցին:

Անդռական իւրհուրդներու մէջ, աւա՛ղ,
Կեանքս շիւղ մ'է տարութերուդ ու վրտիտ.
Ու գրգանքներ կը խեղդեն Յոյսն իմ չնազ:

Թովութիւններդ կը ծորեն կեանք ու ժպտիս,
Որոնց յուշքն իսկ զիս կը զգլիւն հոգեմ.
Անոնց բոցով ցրուէ մռտայլն իմ ճակտին,

Վ Ի Ծ Տ Ր Լ Ա Յ Ն Է ...

Վիշաւ լայն է հողիւս մէջ ու ահեղ...
Թարախ կայ հոն. վէրքը խորն է թափանցած.
Չայն բուսեցու փորձն ունայն է անկասկած.
Գիտութեան մէջ ասոր համար լրկայ զեղ...:

Ահ, կեանքիս մէջ թափառեր եմ ամեն տեղ,
Եւ այդ ցաւը միշտ քայլերուս է կառչած.
Հորիզոններս միշտ եղբր են ամպամած.
Ախճներն ալ զիս ճաղրեր են զերջ տաշեղ:

Անուն չունի հողի վէրքն այդ անմեռ,
Տարիներու հոծ տնջերուս ցանդունն է,
Որ լաւջիքի տակ ցաւի խրճորն է լըմեր:

Վաթեան լրկայ չաբաբանքին այդ զմեռ.
Որովհետեւ ներսն յոյսեր չեն ծըլեր,
Եւ բաժակս ալ միշտ կը մշնայ թունալիւր...:

ԽՈՐՏԱԿՈՒԱԾՆԵՐԸ

Անոնց անցքը՝ ասուպի տեղովութեան պէս տրկար.
Անոնց վէպը՝ չարաբաստ «Թշուառներ»ուն պէս ճնշող.
Անոնց կեանքը չէ ճանչցած հաճոյքի պահ մը շողշող.
Եւ ինկած են գոյութեան պայքարին մէջ ծանրատար:

Անոնք Լոյսի արշաւին ռահվիրաներն էին լուկ.
Բայց կրկէսին մէջ խոնող հսկայ խաւարն ամբակոււ՛.
Որոգայթոյ՞ զիմաղրի ատելութիւնն ունէր կոյր...:
Ու ճամբուն վրայ ճըրագներն փշրեց Հարուածն անողոր...:

Ըստորերկրեայ ուղիներ չէին ընտրած բրնաւին.
Անողնայար սողունի չառին դերը խորամանկ.
Արհամարհել սիրեցին վատերու դաւն ու վրտանդ.
Եւ դաշտին վրայ միշտ խիզախ, բարձրաճակատ քաւեցին:

Պատմութեան մէջ դեռ կ'ապրի անոնց վէպը տաժանքոտ.
 Ինկան անոնք ամենքն ալ ըսկզբունքին իրր ըսպանդ.
 Մտքի ազատ յայտնութեան պէտք էր ելք տալ անկաշկանդ.
 Ինկան անոնք, որ Լոյսի ուղիւէր ջահումն անաղօտ:

Եւ իրենց տաք արիւնով ոռոգուած հողն արգաւանդ՝
 Ժայռերէ նոր սերունդներ արտաբերեց կենսալիր.
 Նոյն պայքարին պաշտպաններ, միշտ անդիմակ, անբասիր,
 Որոնց կեանքը նւիրում մ'եղաւ Ուխտին հընաւանդ:

Տեսլականի ինչ պաշտում, ինչ խօլ փարում հաւատքի.
 Թերեւս վարդեր ցանէին իրենց հըպարտ քայլերուն,
 Եթէ լըքել զխնային իրենց կըրօնքն անանուն.
 Ինկան անոնք, որպէսզի կամքն անվրկանդ սաւառնի:

Խորտակուածներն, ո՛րքան դառն անոնց վըրայ մրտածել...
 Կեանքի մէջ միշտ չարչարուած, հէք, միայնակ, ու նըկուն.
 Միշտ հալածուած, հարուածուած, իրենց գիշերն յար անքուն.
 Եւ այս ամենն՝ որպէսզի դատը ապրի՝ անարգել:

Պատարագւի՛լ, ինչ մեծ կիրք, ինչ ուրացում եսական.
 Ընտրել բաժակ մը թոյնի, կամ խարոյկ մը քինամուլ,
 Գերի չըտալ Գաղափարն հալածումի կիրքին խօլ,
 Այլ՝ խորտակուի՛լ, դեռ կեանքի հազիւ հասած կէս ճամբան:

Ձեզ դափնիներ, ո՛վ զժքաղդ խորտակուածներ դարերու.
 Գուր էիք որ ձեր մահով ճառագայթը փրկեցիք.
 Մտքի սրաթե ճախրումին՝ դուք հոգեին զօրավիզ,
 Վարանումն իսկ չունեցաք ձեր եսն անոր զոհելու:

Ձեզ կը պարտինք Այսօրը, և վաղորդայնն յուսալի.
 Թող որ բոցն ձեր ջահեր աւելի վառ քան երբէք.
 Նոր մարդկութեան հաւատքը այլերս չէ յուսաբեկ.
 Թող որ յորդէ Լոյսն առատ մինչև աշխարհն ոռոգուի:

ՊԱՂԱՏԱՆՔ

Ձարկ քնարիս թելերուն քու մատներով մոգական.
 Որտա հըրպըրով է փրփրեր, թախիծս անհուն է դարձեալ.
 Անպարագիր է ներսիս սա փթթորիկը մրտայլ,
 Որուն անվերջ բաղխումէն ջիղերս ամբողջ կը զոզան:

Ահ, չըկայ վանկ, չըկայ բառ՝ թարգմանելու սա ներքին
 Տըւայտումի անդադրում կոծումները յարայոյզ:

Որոնց բացած վիհին մէջ անդարձօրէն խորասույզ՝
Միշտ կը զգամ որ շինուածքիս հիմերն են որ կը փլչին:

Գեռ խնդութեան հըպարտ երգ մը չէ թըռած շրթունքէս.
Դէմքիս վըրայ սև ձեռք մը տրտմութիւնն է զըծագրեր.
Լանջքիս մըթին փակարանն այն հընոցն է սրգաստուեր,
Ուր ամեն խորշ դառնութեան թունաւոր բոյն մ'է կարծես:

Չարկ քննարիս թելերուն, այս է իղծըս ցնորակոծ,
Տարիներու հառաչող երգերէն վերջ՝ երգ մը նոր,
Ահ, նոր երգ մը թրթռացուր ցնցումներովըդ հըզօր,
Որ գէթ անգամ մ'հանդարտի կարօտներուս կիրքը բոց:

Գեռ մինչև երբ շարադրել տըխուր վանկեր կարապի.
Գեռ մինչև երբ հոգեմաշ կազմել երգեր ացունքոտ,
Ահ, ես կ'ուզեմ նոր կեանք մը, նոր ազդում մը անծանօթ,
Որպէսզի ալ սրտիս մէջ տրտմութեան ժահըր մեռնի:

Նորէն ամպէր խաւարչտին... կուրծքս պիտի խորտակուի՝
Ներյոյգերուս փոփրերախ և յուսահատ յարոյցքէն.
Կեանքի սէրերն ամենքն ալ կարծես ինծի օտար են,
Երբ ես անոնց մեղրակաթ համրոյրին է ծարաւի:

Ընէ՛ք, վախճանն ռւր արդեօք պիտի յանգի այս ամուլ
Էւ ծանրատար պայքարին, վերջին հարուածն արդեօք ո՛ր.
Պահանջներու յորդութիւնն ալ ներսըս ոյժ չըթողուր,
Էւ ոտքիս տակ գետինն իսկ հազիւ կռուան մ'է խարխուլ:

Ո՛հ, լիութիւնն յորդագեղ սա վիշտերուս անըսպառ...
Կաթիլ մը կեանք սա ցամքած բաժակիս մէջ վերածնէր...
Գէթ անգամ մը շրթունքիս հըպէր բոց մը կենսաբեր,
Էւ ծարաւըս լիառատ վայելքի մը մէջ լոգնար...:

Օ՛ն, մօտեցի՛ր, մօտեցի՛ր, քու մատներով մոգական.
Չարկ կիթառիս լարերուն, զարկ զօրաւոր, խանդագին.
Հոգ չէ անոնք հարուածիդ թափով եթէ քայքայուին.
Կը բաւէ որ վերջին վանկն ըլլայ ցայտ մը բերկրութեան:

Չարկ կիթառիս լարերուն, դուն փոթորկէ՛ զայն ուժգին.
Գինովութեան դու շերտով մը համակէ՛ սիրտս ամբողջ.
Ցնցէ՛ ներսըս, որ մեռնին խորհուրդներըս վատառողջ,
Էւ կամ քնարիս թելերը ալ վերջնապէս խորտակուին...:

ԵՂԻԱ ՄԷԼԻՔԵԱՆ

